

kronikk

Skriv til Dagbladet,
Kulturredaksjonen,
Pb 1184 Sentrum
0107 OsloFaks 22 31 05 00
E-postadresse:
Kronikk@dagbladet.no

Hitlers villige norske bødler

Nils Rømming
journalist

Det er åpenbart fortsatt godt om «hvite flekker» i norsk historie. En av dem er at nordmenn opptrådte som «Hitlers villige bødler», for å låne tittelen fra Goldhagens etterhvert så berømte bok, under massedrapene på jøder i Ukraina i 1941–43.

Historikere, av faget og selvlærte, har vist merkelig liten interesse for dette kapittel i historien. Er det for ubehagelig? Eller kan man ikke få seg til å tro at nordmenn deltok i myrderiene?

At nordmenn deltok i holocaust i Ukraina har vært kjent siden britene for snart femten år siden redegjorde for hvordan de «knekket» de hemmelige tyske militære kodene, kjent som «Enigma». Av beretningen «British Intelligence in the Second World War» fremgår at spesialavdelingene, Einsatzgruppen, som sto for holocaust på sovjetisk jord, fikk god hjelp av forskjellige frivillige formasjoner, blant dem norske.

Nordmenn deltok i massedrap

De siste kan ikke være andre enn de norske ungdommene i alder fra atten til noenogtyve år som etter Quislings oppfordring i januar 1941 meldte seg til tjeneste i Waffen SS. 241 av dem var blant mannskapene i divisjonen med navnet Wiking da denne rykket inn i Sovjet i slutten av juni 1941.

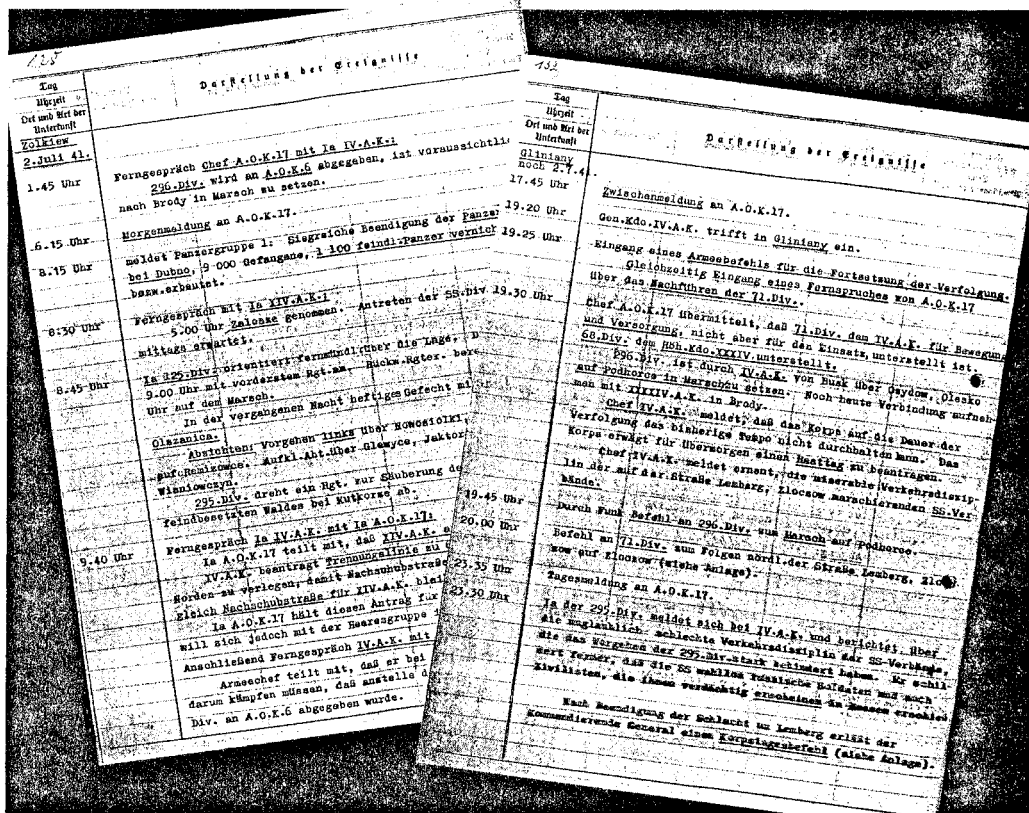
Kildene til opplysningene er de kodelte rapportene som spesialavdelingene sendte til Berlin om drapstallene. Britene hadde knekket koden i desember 1940. De kunne derfor følge med fra dag til dag i praktiseringen av holocaust i de tyskbesatte deler av Sovjet.

Professor F. Hinsley, ansvarlig for beretningen, forteller at man mellom 18. og 30. august 1941 oppfanget og dekodet meldinger som i detalj beskrev syv massehenrettelser av «jøder», «jødiske plyndrere», «jødisk-bolsjevikere» og «russiske soldater» i det sentrale frontavsnitt. Antallet ofre varierte fra under hundre til mange tusen.

Fra 23. til 31. august oppfanget og knekket man meldinger om ikke mindre enn sytten massedrap i det sydlige frontavsnitt, dvs. Ukraina. Offene var nå utelukkende jøder. Antallet varierte fra 61 til 4200. De siste massedrapene foregikk i området hvor divisjon Wiking med de norske ungdommene var på gjennommarsj.

Nordmennene utgjorde en dråpe i havet i den vel 19 000 mann sterke divisjonen. Når de likevel (sammen med hollandske frivillige) ble nevnt spesielt i meldingene, kan det ikke tolkes på annen måte enn at de må ha gjort en uvanlig innsats under massedrapene.

Britene holdt under krigen opplysningene for seg selv, antakelig for ikke å røpe at de var istand til å oppfatte og knekke de tyske kodene. Hadde de lagt kortene på bordet, ville tyskerne gått over til et annet og sikrere system.

Hakk i hæl med Wiking fulgte Einsatzkommando 4b, en underavdeling av Einsatzgruppe C, som ble ledet av general Otto Ohlendorf, bedre kjent som Dorff i TVs såpeversjon av holocaust. Spesialavdelingene hadde til oppgave å drepe politiske kommissærer, kommunistiske partifunksjonærer – og jøder.

I Ukraina, spesielt i den vestlige delen mot Polen med byene Lemberg og Tarnopol, var det et stort innslag av jøder. Store deler av den ukrainske befolkningen var jødefiendtlige. I kombinasjon med Einsatzgruppe 4b og Wiking var dette en eksplosiv blanding.

Den første eksplosjonen inntraff i Lemberg i dagene omkring 1. juli 1941. De sovjetiske styrkene hadde trukket seg ut et par dager før. Befolkningen hadde byen for seg selv.

For utmarsjen hadde NKVD-styrker tatt livet av samtlige fanger, de fleste politiske, hvorav enkelte jøder, i byens tre fengsler. Likene var blitt dykket med bensin og antent. Synet og lukten da fengselsportene ble brutt opp fikk deler av befolkningen til å gå amok i jakten på «skyldige».

«Jødisk-bolsjevikene» ble utpekt. Da tyskerne, deriblant de 241 norske ungdommene, rykket inn i Lemberg, var ukrainerne iferd med å hale jøder ut på gatene og slå dem ihjel.

Einsatzgruppe 4b fulgte opp. Men avdelingen var fåtallig og trengte hjelp.

Det fikk den, fra divisjon Wiking. Det fremgår av nitide undersøkelser av hendelsene som to yngre tyske historikere, Thomas Sandkühler og Dieter Pohl, har foretatt og som foreligger i disse dager.

Historien gjentok seg i neste større by – Tarnopol – som divisjon Wiking rykket inn i. Der hadde også NKVD gjort rent bord i fengsle og etterlatt seg halvbrente og maltrakterte lik.

«Jødisk-bolsjevikene» ble igjen utpekt som de skyldige. Oppskriften virket. Deler av befolkningen slo ihjel alle jøder de kom over, godt hjulpet av Einsatzgruppe 4b og Wiking.

Antallet myrdrede jøder kan ikke verifiseres. Men i Lemberg dreiet det seg om minst 4000, i Tarnopol langt flere.

Goldhagens konklusjon i «Hitlers Willing Executioners» er at bare tyskere med sin kulturelt betingede og tillærte antisemittisme var istand til å begå massedrap på jøder av en art og i et omfang som under holocaust. Han nevner ikke ukrainere, og slett ikke norske ungdommer.

Så, hvem var de norske ungdommene i divisjon Wiking? Ble de beordret til massedrapene? Nektet noen å delta? Hva var deres innstilling til jøder?

Hvem de var, vet man atskillig om. Flere har skrevet bøker om sine kriseopplevelser, uten å nevne myrderiene. Hvis man holder politiske antipatier utenfor, kan ikke svaret bli annet enn at flertallet tilhørte toppsjiktet av datidens norske ungdom, fysisk, intellektuelt, til dels økonomisk og sosialt.

Kravene for å bli opptatt i Waffen SS i 1941 var strenge. Minstehøyde godt over gjennomsnittet, feilfritt syn, feilfrie tenner, intelligens over gjennomsnitt, plettfritt rulleblad. Kravene på alle områder var langt over hva som ble forlangt i den regulære tyske hær, og i

«Hvem var de norske ungdommene i divisjon Wiking? Ble de beordret til massedrapene som de var med på? Nektet noen å delta? Hva var deres innstilling til jøder?»

DIVISJON WIKING ble i begynnelsen av juli 1941 ofte omtalt i en tysk «krigsbok». I faksimilen fra 2. juli heter det blant annet: Kl. 8.15 Zalosze innatt kl. 05.00. Divisjon Wiking ventes å angripe ved middagstid. Kl. 23.30. SS skyter i fleng mengder av russiske soldater og likeledes sivile som de synes er mistenkelige.

den norske.

Hvem var ungdommene? Det er også kjent i store trekk. En vesentlig del kom fra Oslo-området. Av disse kom igjen de fleste fra «beste vestkant»: Smestad, Røa, Heggeli, Ris, Slemdal, Bestum, Majorstua, Frogner. De utgjorde «kremen» av datidens norske ungdom.

Meldte de seg for å slåss mot «jødisk-bolsjevikene»? Svaret er nei. Det var England som var fienden i januar 1941. Mellom Tyskland og Sovjet rådet tilsynelatende idyll.

«Wir fahren gegen England», lød det fra hundre struper da toget med ungdommene løftet ut fra Loenga med kurs for Tyskland. Ungdommene hadde helt til kvelden for startskuddet gikk for Operasjon Barbarossa 22. juni 1941 ingen anelse om at det var Sovjet – og sovjetiske jøder – som var målet.

Hvordan kan det forklares at et toppsjikt av norske ungdommer etter noen få dager, før de blitt brutalisert av regulære krigshandlinger, kunne delta med liv og lyst i massedrap på jøder?

Det er åpenbart behov for en norsk debatt, som reiser like ubehagelige spørsmål som de Goldhagen stiller i sin bok.

Kremen
av
norsk
ungdom